

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В УМОВАХ ПАРКОВИХ КОМПЛЕКСІВ

Тетяна Круцевич, Наталія Пангелова

Національний університет фізичного виховання і спорту України
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»

Анотація

В статті освещуються нові підходи к організації и проведенію соціально-педагогіческой роботи с дітьми дошкільного візра в умовах паркових комплексів. Определена сутність этой роботи в решении рекреационных, социальных, воспитательных, культурных, экологических заданий.

Ключевые слова: инновационные методы, социально-педагогической работа, дети дошкольного возраста, парковые комплексы.

Annotation

In the article light up the new going near organization and conducting of socially-pedagogical work with the children of preschool age in the conditions of park complexes. Essence of this work is certain in the decision of recreation, social, educate, cultural, ecological tasks.

Key words: innovative methods, socially-pedagogical work, children of preschool age, park complexes.

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування соціально-активної особистості у поєднанні з фізичним розвитком є важливою умовою підготовки до життя у сучасному суспільстві. Особливого значення набуває це положення в системі навчання і виховання дітей дошкільного віку.

Формування гармонійно розвиненої особистості дитини можливе не тільки в процесі організованої педагогічної діяльності в системі дошкільних навчальних закладів, але й в умовах дозвілля дитини. Саме вільний час, на думку дослідників, є тим простором, де відбувається справжній розвиток особистості та її самореалізація [2].

Невід'ємною складовою дозвілля є організація дозвіллево-рекреаційної діяльності в парках, які наприкінці ХХ ст. перетворюються на соціально-педагогічні комплекси, що виконують просвітню, рекреаційну, соціальну, виховну, культурну, екологічну функцію. Паркові комплекси пропонують великий асортимент послуг активного дозвілля: творчі заходи, гольф, теніс, велосипедні прогулянки, плавання, гральні майданчики для дітей, культурно-мистецькі клуби. У парках використовуються різноманітні форми дозвіллевої роботи, в процесі проведення яких, здійснюється комплексний вплив на

фізичну і духовну сфери дитини: культурні заходи, ігрові конкурси, спортивні змагання, рекреаційні програми та ін.

Проблемами ефективної діяльності парків в сучасному світі опікуються вчені та практики різних сфер життєдіяльності суспільства: економісти, працівники лісового господарства, філософи, соціологи і, безумовно, педагоги. Так, проводяться дослідження щодо екологічного виховання дітей засобами паркової роботи [1]; специфіки проведення парками освітніх проектів [3]; розробки навчальних програм для дошкільних груп у парках [4]. Отже, розробка нових підходів до соціально-педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку в умовах паркових комплексів є актуальним і своєчасним завданням.

Метою дослідження є визначення сутності соціально-педагогічної роботи, спрямованої на формування особистості дошкільника в умовах паркових комплексів.

Вклад основного матеріалу. Перед тим, як визначити спрямованість і зміст технологій виховання дітей в процесі безпосереднього перебування у парково-рекреаційних зонах, необхідно зупинитись на основних характеристиках паркових комплексів.

Паркова мережа сучасності представлена парковими устано-

вами, що класифікуються за територіальними та функціональними ознаками [1].

За територіальними ознаками розрізняють: державні парки, парки штатів (земель, муніципалітетів, округів); міські парки.

До державних парків належать національні, етнографічні, ландшафтні, військові парки, державні заповідники, парки національних битв, морські узбережжя, національні зони відпочинку, водоймища, ліси, парки-пам'ятки культури, меморіали (Йеллоунстонський парк (США), Великий коньон (США), Національний історико-етнографічний заповідник «Переяслав» (Україна), ландшафтний парк «Софіївка» (Україна) та ін.). Державні парки відкривають на своїх територіях музеї, виставкові зали, облаштовують галявини для таборів, організують туристичні походи, екскурсії та ін.

Парки штатів, земель, муніципалітетів, округів, спрямовані на обслуговування населення конкретного регіону й утримуються на кошти міських органів влади. Цінність таких парків визначається дозвіллевою концепцією, культурним значенням і туристичною привабливістю для відвідувачів.

Міські парки найчастіше призначені для прогулянок та відпочинку, для розвитку естетичних якостей людини, її екологічної культури, для покращення її довкілля («Гайд-парк» у Лондоні, «Булонський ліс» у Парижі, «Гідропарк» у Києві та ін.).

За функціональними ознаками парки поділяються на: спеціалізовані (спортивні, історичні, дитячі, зоологічні) та багатофункціональні (паркові комплекси, тематичні парки).

Особливої популярності у світі набули тематичні парки. На їх розвиток істотно вплинула диснейська концепція парку («Диснейленд» було відкрито у Анахаймі, штат Каліфорнія (США) у 1955 році). Модель Диснейленду поширилась у багатьох країнах світу – Франції, Японії, Німеччині, Іспанії.

Головною особливістю тематичних парків є підпорядкування всіх складових парку (атракціонів, дозвіллевих заходів, рекреаційних програм, алей, майданчиків) певній темі. До відомих тематичних парків належать: «Світ моря» (Огайо, США), «Гелаксіленд» (Канада), «Порт Аventura» (Іспанія) та ін. Тематичні парки мають на своїй території наукові центри, музеї, міні-парки для дітей («Казкові куточки»), клуби для осіб літнього віку, педагогічні лабораторії. Популярними серед населення є так звані «пригодницькі майданчики», що мають відповідні природні ресурси (вода, скелі, дерева, рослинність).

Популярність тематичних парків, їх значна кількість, сприяли їх розподілу на оглядові, парки атракціонів, аквапарки, парки розваг, пейзажні парки.

Багато зарубіжних науковців висловлюють сумніви щодо необхідності великої кількості тематичних парків. Тематичні парки вимагають постійного вдосконалення, великих капіталовкладень, своєчасного ремонту. Прогнозувати вважають, майбутнє належить невеликим паркам змішаного типу, що поєднують можливості для прогулянок, тематичні зони, комерційну рекреацію і творчі види дозвілля [3].

У зв'язку з цим слід зазначити, що особливої популярності в зарубіжних країнах набувають дитячі парки. Їх функціональна особливість полягає у тому, що міські діти мають можливість познайомитись із дикою природою, свійськими та екзотичними тваринами. Таке знайомство має велике значення для емоційного, духовного, творчого і фізичного розвитку дитини. Особливо важливим є дитячі парки у міському середовищі.

Так, дитячий парк у Берліні має озеро, вольєри з тваринами, гральні майданчики, басейн, гойдалки. Дитячий зоопарк у Відні розрахований на дітей різного віку: маленькі знайомляться з

тваринами, старші вивчають значення тваринного світу в житті людини, особливості тваринного життя. У зоопарку передбачені розважальні та рекреаційні програми для батьків і дітей. Дитячий парк «Атогояма» (Японія) поділений на «міський дитячий парк» та «природничий парк для дітей». Він має гральну зону, лісову смугу, «майданчик мрій», зоологічний куточок, театральну сцену.

Такі ігрові парки можуть створюватись в будь-якому районі будь-якого міста. Крім гральних майданчиків, вони пропонують дітям довільне використання ландшафту: галявини, водоймища, каміння, дерева – все, що належить до справжньої нерукотворної природи.

Зарубіжні педагоги та батьки стали ініціаторами проведення «прогулянок на свіжому повітрі» як виховної технології дітей-дошкільнят. Такі заходи спираються на ідею «космічного виховання» Марії Монтесорі і передбачають виховання малят у безпосередньому контакті з природою. Діти, яки народились у великих містах, з раннього віку відчувають негативний вплив оточуючого середовища, що часто призводить до погіршення здоров'я і психофізичного стану.

Нівелювати у значній мірі ці негативні наслідки допомагають дитячі парки, в яких малюки розважаються не з ляльками та конструкторами, а спілкуються з живою природою: граються під відкритим небом, вирушають на екскурсії до лісу або парку. Такий «природно орієнтований» підхід сприяє зміцненню здоров'я дитини, формує оптимізм, соціальну та екологічну відповідальність.

Дитячі парки (зоопарки, ботанічні сади, спортивні парки, аквапарки, ландшафтні мікропарки) виконують дозвільні, просвітні і виховні функції.

Отже, сучасні парки мають багато завдань, спрямованих на

естетичний розвиток особистості, її екологічне виховання, фізичне вдосконалення, формування ціннісних орієнтацій. Однією із основних функцій парків є захист флори і фауни, збереження пам'яток історії та культури рідного краю. Особливо це стосується національних парків зарубіжних країн. Наприклад, у національних парках США успішно діє програма «Юний рейнджер» (“Junior-ranger”), яка розрахована на дітей віком від 5 до 12 років. Її головна мета – виховання у дітей бережливого ставлення до природи, усвідомлення значення свого внеску в її охорону. Проект «Юний рейнджер» має, крім освітніх, ще й виховні та оздоровчі завдання.

Парки видають навчально-методичну літературу (методичні рекомендації, книжки-буклети, спеціальні випуски газет та журналів), в якій розкриваються основи природного світу: взаємозв'язок живих організмів з навколишнім середовищем, розвиток тварин і рослин, особливості їх пристосування до життя. Методична література містить і практичні завдання для набуття дітьми вмінь працювати з карти-схемами паркової території, орієнтуватись серед екскурсійних об'єктів, оглядових майданчиків, місць для пікніків, вміння складати фенологічні календарі. Дітям пропонують тестові завдання, описи, що розкривають правила поведінки людини на природі, знайомлять з Червоною книгою свого регіону, країни. Також програма «Юний рейнджер» передбачає застосування методів соціально-педагогічної роботи, які спрямовані на ознайомлення дітей з правилами охорони природи, спостереження за природними явищами, перегляд відеоматеріалу, участь в ігрових конкурсах, екологічних екскурсіях, мандрівках, а також надання допомоги тваринам, прибирання сміття, розчистку захищених земельних ділянок. По завершенню проекту діти отри-

мують посвідчення та нагрудні значки «Юний рейнджер парку».

Серед дозвіллевих програм еколого-освітнього спрямування, що реалізуються в зарубіжних парках, відомі такі комплексні проекти: «Новини Океану», «Дика природа», «Екологія Аляски», «Друзі маленького принца Землі» та інші. Дозвіллевий проект як засіб взаємодії дітей з навколишнім природним середовищем передбачає творчу роботу з дітьми усіх вікових груп, стимулювання проявлення дитячої самостійності, фізичне вдосконалення, формування активної громадянської позиції дитини.

Реалізація проектів спирається на тісну співпрацю дітей, працівників парку і педагогів. Дорослі, працюючи з дітьми, повинні враховувати вікові особливості, притаманні дошкільнятам. У цей період дитина має високу рухову активність, прагне шукати і досліджувати щось нове й незнайоме, не вміє довго зосереджуватись на одному об'єкті, має підвищене співчуття до природи та її мешканців. Врахування вікових особливостей дітей допомагає оптимізувати їх психофізичний розвиток, сприяти формуванню гармонійної творчої особистості.

Дозвіллеві еколого-орієнтовані проекти мають навчальну, виховну, розвиваючу функції і передбачають такі форми роботи: екологічні ігри, казки, спектаклі, конкурси, екскурсії, туристичні походи, спостереження, музично-літературні композиції, народні свята та сучасні заходи, що стали вже традиційними (День захисту зеленої Ялинки, День птаха, День лісу).

Ефективність екологічний проектів забезпечується дотриманням таких **вимог**:

- точність та цікавість матеріалів для дітей;
- наявність конкретної концепції проекту;
- сприяння розвитку творчої активності дитини, набуття нею конкретних навичок та вмінь;

- формування почуття відповідальності;

- можливість застосовувати здобуті знання у практичній роботі;

- дотримання фасилітаційного підходу (тобто, створення сприятливих умов для навчання);

- відповідність фізичних навантажень віковим особливостям розвитку дітей.

Висновки

Отже, специфіка соціально-педагогічної роботи у сучасних парках полягає в тому, що вона здійснюється в умовах поліфункціональних закладах дозвіллевого комплексу. Основними характерними рисами цієї роботи є: поєднаний вплив на дитину природного середовища і технічних досягнень; популяризація культури свого народу та культур народів світу на фестивалях, в ігрових конкурсах, карнавалах, видовищних шоу, національних святах, днях мистецтва; охорона та збереження навколишнього середовища; демократичність і доступність паркового обслуговування.

Література:

1. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах: Підручник //І.В.Петрова. – К.: Кондор, 2005. – 408 с.
2. Флегонтова Н.М. Педагогічна організація культурного дозвілля школярів: Навч.-метод. посібник //Н.М.Флегонтова. – К.: Освіта України, 2008. – 224 с.
3. Черняк І.В. Детские парки //И.В.Черняк //Научно-технические достижения и передовой опыт в области материально-технического оснащения учреждений культуры: информ.сб. – М., 1992. – Вып. 5-6. – С.17-23.
4. Tevyaw K., Reily P. Programming for School Groups: An interpreter's Gnidi /K.Tevyau K., P.Reily //U.S.Fish and Wildlife Service, Lowell National Hist. Park, 1991. – P. 19-28.

